

Számolási feladatok

1. Egy 200 bázispárt tartalmazó DNS szakasról megállapították, hogy az egyik számban 30 db A és 40 db T bázis, a másik számban pedig 40 db C bázis van. *Mekkora az egyes bázisok %-os aránya?*

- Összesen 400 db bázis van,
- amiben 30 + 40 A, ugyanennyi T,
- tehát $A = 70/400 = 0,175 \times 100 = \underline{17,5 \%}$
- $T = 70/400 = 0,175 \rightarrow \underline{17,5 \%}$
- összesen 35 %, a maradék a G + C = 65 %
- $65/2 = \underline{32,5 \%}$ G és ugyanennyi C

2. A DNS-molekula egy szakasza 850 nukleotidpárból áll. Ezen a szakaszon a citozin a bázisok összmennyiségének 22%-át teszi ki. *Határozza meg, hogy az adott DNS molekula- szakaszban hány db citozin, guanin, timin és adenin található!*

- 850 nukleotidpár: 1700 db nukleotid,
- $1700 \times 0,22 = \underline{374 \text{ db citozin}}$, s ugyanennyi guanin,
- $1700 - (2 \times 374) = 952$, ennyi timin és adenin együtt,
- ennek fele-fele az adenin s a timin: 476-476 db.

3. *Mekkora a glükóz biológiai oxidációjának hatásfoka, ha tudjuk, hogy 1 mól glükóz teljes elégetésekor 2822 KJ energia szabadul fel? Az ATP hidrolízis energiája – 30 KJ/mol.*

- A biológiai oxidáció során 38 mol ATP keletkezik.
- $38 \times (-30) \text{ KJ/mol} = -1140 \text{ KJ}$ energia konzerválódik.
- $-1140/-2822 = 0,404 \cdot 100 = \underline{40,4 \%}$ a hatásfok.

4. A fotoszintézis során egy növény bizonyos idő alatt 2,2 g szén-dioxidot köt meg.
a. *Mekkora tömegű glükóz jöhetett létre?*

- $6 \text{ H}_2\text{O} + 6 \text{ CO}_2 \rightarrow \text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6 + 6 \text{ O}_2$
- ha $6 \times 44 \text{ g CO}_2$ -ből lesz 180 g glükóz, akkor
2,2 g-ból $\rightarrow x = \underline{1,5 \text{ g}}$

b. *Hány cm^3 oxigén keletkezett? (A gázok moláris térfogata $24 \text{ dm}^3/\text{mol}$.)*

- 180 g glükóz képződésekor keletkezik $6 \times 24 \text{ dm}^3$ oxigén gáz
- 1,5 g glükóz képződésekor keletkezik $x = 1,2 \text{ dm}^3 = \underline{1200 \text{ cm}^3}$ oxigén gáz.

5. *4,5 g glükóz biológiai oxidációja során hány mol ATP keletkezik?*

- 180 g glükóz esetén 38 mol ATP
- 4,5 g glükóz esetén $x = \underline{0,95 \text{ mol}}$ ATP

6. 0,033 V% szén-dioxid koncentráció mellett a fotoszintézis által megkötött CO₂ mennyisége 0,4 mmol/perc. *Hány gramm glükóz keletkezik 1 nap alatt?*

- Ha percenként 0,4 mmol CO₂ kötődik meg, akkor 1 nap alatt $0,4 \times 60 \times 24 = 576$ mmol = 0,576 mol
- $6 \text{ H}_2\text{O} + 6 \text{ CO}_2 \rightarrow \text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6 + 6 \text{ O}_2$
- ha 6 mol CO₂-ből lesz 180 g glükóz, akkor
0,576-ból $\rightarrow x = \underline{17,28 \text{ g}}$

Hány g keményítő képződhet a fenti mennyiségű glükózból?

- 180 g glükózból 162 g keményítő képződik (minden glükóz belépésekor 1 molekula víz kilép (kondenzáció).
  - Akkor 17,28 g glükózból $17,28 \times 162/180 = \underline{15,552 \text{ g}}$ keményítő képződhet.
7. Mért akarjuk egy zöldmoszat gázcseréjének sebességét. Ezért két (A és B), egyformán 10 dm³-es zárt üvegedényt teleengedünk folyóvízzel. Mindegyikben meghatározzuk az O₂ és az összes CO₂ koncentrációját, és az alábbi adatokat kapjuk:

0. nap	Gázkoncentrációk (g/100 g víz)	
	A edény	B edény
O ₂	0,0032	0,0032
CO ₂	0,176	0,176

Ezt követően mindkét edénybe azonos tömegű békanyál nevű zöldmoszatot helyezünk, és az A edény átlátszatlan alufóliával beburkoljuk, a B edényt folyamatosan, nagy fényerővel megvilágítjuk. Egy nap múlva ismét meghatározzuk a gázok koncentrációit a két edényben, és a következő eredményeket kapjuk:

1. nap	Gázkoncentrációk (g/100 g víz)	
	A edény	B edény
O ₂	0,0016	0,0064
CO ₂	0,17864	0,17204

(1 g glükóz elégetését 16 kJ energia felszabadulása kíséri. A glükóz moláris tömege 180 g/mol.)

a) *Mivel magyarázható a két edényben a gázkoncentrációkban egy nap múlva észlelt eltérés?*

- Az A (beburkolt) edényben csak légzés történhetett, ami fogyasztotta az oxigént és növelte a széndioxid mennyiségét.
- A B (nem burkolt) edényben viszont fotoszintézis is történhetett, mert ebben az edényben lévő algát fény is érte. Ezért itt nőtt az O₂ mennyisége és csökkent a CO₂-é.

b) *Hány g O₂-t termelt összesen a moszat 1 nap alatt?*

- A B edényben az oxigénmennyiség változása $0,64 - 0,32 = \underline{0,32}$ g.
- Az A edény adatai alapján a légzés elhasznált $0,32 - 0,16 = \underline{0,16}$ g O₂-t, ezért a fotoszintézis $0,32 + 0,16 = \underline{0,48}$ g O₂-t termelt.

c) *Mennyi energiát használt fel a békanyál 1 nap alatt az O₂-termeléssel kapcsolatos folyamatokban, ha ezek teljes hatásfoka 2%?*

- $6 \text{ H}_2\text{O} + 6 \text{ CO}_2 \rightarrow \text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6 + 6 \text{ O}_2$
- ha 6×32 g O₂ fejlődésekor 180 g glükóz keletkezik, akkor 0,48 g esetén $\rightarrow x = \underline{0,45}$ g glükóz keletkezik.
- 1 g glükóz képződésekor 16 KJ energia raktározódik el, akkor 0,45 g esetén $\rightarrow x = \underline{7,2}$ KJ
- Ha a 7,2 KJ a moszatot ért fényenergia 2%-a, akkor a 100% = $100 \times 7,2/2 = \underline{360}$ KJ az összenergia.

8. Meghatározott körülmények között a fotoszintézis hatásfoka 0,8%, a növényben az őt érő fényenergiának ekkora hányada épül be glükózba. Egy nap alatt egy növényben 22,5 gramm glükóz képződött a fotoszintézis során.

Adatok:

A glükóz moláris tömege = 180 g/mol.

A szén-dioxid moláris tömege = 44 g/mol.

ATP = ADP + foszfát Q = - 40 kJ/mól.

1 mol glükóz teljes elégetésekor - 2872 kJ szabadul fel.

a) *Hány gramm szén-dioxidot vett fel ehhez a növény?*

- $6 \text{ H}_2\text{O} + 6 \text{ CO}_2 \rightarrow \text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6 + 6 \text{ O}_2$
- ha 180 g glükóz képződéséhez kell 6×44 g CO₂, akkor 22,5 g-hoz kell $\rightarrow x = \underline{33}$ g CO₂.

b) *Összesen hány kJ fényenergia érte a növényt e glükóz mennyiség képződése közben?*

- ha 180 g glükóz teljes elégetésekor 2872 KJ energia szabadul fel, akkor 22,5 g esetén $\rightarrow x = \underline{359}$ KJ, ez egyenlő a megkötött fényenergiával. Ha 359 KJ megkötött energia a teljes növényt ért fényenergiának a 0,8 %-a, akkor a teljese $E = 356 \times 100/0,8 = \underline{44875}$ KJ

c) *Ismeretei birtokában számolja ki, hány kJ energiát nyerhet e szőlőcukor felhasználásával a növény aerob anyagcsere-folyamatai során!*

- 180 g glükóz esetén 38 mol ATP = 38×40 KJ energia
22,5 g glükóz esetén $x = 22,5 \times (38 \times 40)/180 = \underline{190}$ KJ

9. Laboratóriumban megmérték, hogy egy izom ingerlés hatására 10,5 kJ munkát végzett, és eközben 0,64 mol ATP-t használt fel. Tételezzük fel, hogy csak szőlőcukor felhasználásából származott az izommunkavégzéséhez szükséges energia. Adatok: a glükóz moláris tömege 180 g/mol. ATP = ADP + foszfát $Q_r = 41$ kJ/mol.

a) *Hány % az izomműködés során az ATP által szolgáltatott energia felhasználásának hatásfoka?*

- 1 mol ATP hidrolízisekor 41 KJ energia szabadul fel
0,64 mol esetén $x = 26,24$ KJ
- Hatásfok: $10,5/26,24 = 0,4 \rightarrow$ **40%**

b) *Hány gramm glükóz elégetése fedezi a mért munkavégzés közben az izom energiafogyasztását?*

- 38 mol ATP keletkezéséhez kell 180 g glükóz (1 mol)
0,64 mol ATP-hez kell $x = 180 \times 0,64/38 =$ **3,03 g**

c) *Anaerob viszonyok között mennyi szőlőcukrot használ ugyanennyi munkavégzéshez az izom?*

- 2 mol ATP keletkezéséhez kell 180 g glükóz (1 mol)
0,64 mol ATP-hez kell $x = 180 \times 0,64/2 =$ **57,6 g**

10. A fehérjék nitrogéntartalma tömegű 16%-át teszi ki. Egy egészséges felnőtt emberben (ha a táplálék viszonylag kevés fehérjét tartalmaz) a naponta ürülő nitrogén mennyisége $0,1x + 2,4$ gramm, ahol az x jelöli a naponta fogyasztott fehérje tömegét grammban kifejezve.

a) *Mennyi a napi nitrogénürítés, ha az ember teljesen fehérjementes táplálékot fogyaszt? Honnan származhat ilyenkor a szervezetből távozó nitrogén?*

- 2,4 gramm, a szervezet saját fehérjei és nukleinsavai bomlanak.

b) *Mennyi fehérjét kell minimálisan fogyasztani ahhoz, hogy a szervezetbe jutó fehérje fedezze a kiválasztott mennyiséget?*

- **$0,1x + 2,4 = 0,16x$** $\rightarrow$ egyenlet megoldása: $x = 40$ gramm.

11. A tüdőverőérben áramló vér 100 cm³-enként 15 cm³ oxigént tartalmaz, a tüdőgyűjtőerekben ez az érték 20 cm³ O₂ / 100 cm³ vér. Egy nyugalmi állapotú felnőtt ember veséinek átlagos oxigénfogyasztása percnként összesen 20 cm³ O₂.

a) *Átlagos oxigénfelvétel mellett percnként hány cm³ vér átáramlása fedezné a vesék oxigénellátását?*

- Ha 5 cm³ oxigént ad le 100 cm³ vér, akkor 20 cm³-t **400 cm³ vér** ad le.

b) A nagyvérkörön átáramló vérnek összesen 25%-a halad keresztül a veséken. Átlagos felnőtt ember nyugalmi állapotát feltételezve, a veséken hány cm^3 vér halad át percenként?

- A nagyvérkörön percenként 5 dm^3 vér áramlik át, ennek 25%-a **1250 cm^3** .

c) Mennyi a veséből távozó vér oxigéntartalma ($\text{cm}^3 \text{ O}_2 / 100 \text{ cm}^3$ vér)?

- 1250 cm^3 oxigéndús vér 250 cm^3 oxigént szállít (mivel 100 cm^3 szállít 20 cm^3 -t), a veséből percenként távozó 1250 cm^3 vérben marad 230 cm^3 oxigén,
- ennek oxigéntartalma tehát $230 \times 100 / 1250 =$ **18,4 $\text{cm}^3 \text{ O}_2 / 100 \text{ cm}^3$** vér.

12. Az alábbi két feladatot a következő adatok figyelembe vételével oldjuk meg:

- nyugalomban percenként 16 légvételt végzünk,
- nyugodt légzésnél a be- és kilélegzett levegő térfogata átlagosan 500 cm^3 ,
- erőltetett be- és kilégzésnél a tüdőben 3 dm^3 levegő cserélődik,
- a be- és a kilélegzett levegőt azonos állapotúnak tételezzük fel.

a) A belélegzett levegő oxigéntartalma 21%, a kilélegzett levegőé 15%. Hány dm^3 oxigén kerül a vérbe 3 perc alatt, nyugodt légzés esetén?

- 3 perc alatt $0,5 \text{ dm}^3 \times 16 \times 3 =$ 24 dm^3 levegő kerül a tüdőbe,
- ennek 6%-a kerül a vérbe, mint oxigén $24 \text{ dm}^3 \times 0,06 =$ **1,44 dm^3** oxigén

b) Ugyanezt az oxigénmennyiséget erőltetett belégzéssel hány légvétel biztosítja?

- Erőltetett légzéskor 6x több levegő kerül a tüdőbe (3/0,5), így a nyugodt lézésszám hatoda elegendő, azaz $3 \times 16/6 =$ **8**

13. Egy középiskolás diák oxigénfogyasztása nyugalomban percenként átlagosan 330 cm^3 . A percenként be- és kilélegzett levegő térfogata $6,6 \text{ dm}^3$. A belélegzett levegő oxigéntartalma 21 térfogat %.

a) A kilélegzett levegő hány % oxigént tartalmaz?

- a percenként belélegzett oxigén = $6,6 \times 0,21 =$ $1,386 \text{ dm}^3$,
- a kilélegzett levegő oxigéntartalma = $(1,386 - 0,33) / 6,6 \times 100 =$ **16%** O_2

b) Tudjuk, hogy a légzési hányados = 0,9. A belélegzett levegő CO_2 -tartalma elhanyagolható. A kilélegzett levegő hány % szén-dioxidot tartalmaz?

CO_2 térfogat

- $\text{RQ} = \frac{\text{CO}_2 \text{ térfogat}}{\text{O}_2 \text{ térfogat}} = 0,9$

O_2 térfogat

- a percenként kilélegzett CO_2 térfogata = $333 \times 0,9 = 297 \text{ cm}^3 =$ $0,297 \text{ dm}^3$
- $0,297 / 6,6 \times 100 =$ **4,5%** CO_2

A tüdőartériában áramló vér dm^3 -enként 140 cm^3 oxigént tartalmaz megkötve, a tüdővéna vére pedig 200 cm^3 -t.

c) *A fenti adatok ismeretében számolja ki, hány dm^3 vér áramlik át a kisvérkörön percenként!*

- 60 cm^3 oxigént 1 dm^3 vér vesz fel,
 330 cm^3 oxigént (lásd fent) **$5,5 \text{ dm}^3$** vér vesz fel.

14. Egy emberi szervezet vizsgálata alkalmával megmérhető, hogy a szív bal kamrájából percenként 5200 cm^3 vér távozik, és ez a vér 100 cm^3 -enként 20 cm^3 oxigént tartalmaz. Ugyanakkor a jobb pitvarban levő vér oxigéntartalma $15 \text{ cm}^3 \text{ O}_2/100 \text{ cm}^3$ vér. Az agy erein percenként 728 cm^3 vér áramlik át. Az agyból kilépő vénákban a vér 100 cm^3 -e 14 cm^3 oxigént tartalmaz.

a) *A nagy vérkörön percenként átáramló vér hány %-a jut az agyba?*

- $728/5200 = 0,14 \times 100 \Rightarrow$ **14%**

b) *A szervezet összes oxigén-felhasználásának hány %-át igényli az agy működése?*

- A szervezet oxigén felhasználása percenként:

$$5200 \times 5/100 = \underline{260 \text{ cm}^3 \text{ O}_2}$$

- Az agy oxigén felhasználása percenként:

$$728 \times 6/100 \approx \underline{43,7 \text{ cm}^3 \text{ O}_2}$$

- Az agy oxigénigénye az egész szervezet oxigén felhasználásához viszonyítva:

$$43,7/260 = 0,168 \Rightarrow$$
 16,8%

15. Az inulin nevű, viszonylag kis molekulájú poliszacharid vízben jól oldódik, de a sejtekbe nem jut be. Egy felnőtt ember vérkeringési rendszerébe $2,0$ gramm inulint juttattak. A keringő vérmennyiség $5,0 \text{ dm}^3$. Rövid idő múlva, amikor az inulin a vérplazmában már egyenletesen eloszlott, de az érpályából még nem jutott ki (tételezzük fel), meghatározták, hogy az inulin töménysége a vérplazmában $0,667$ gramm/ dm^3 volt.

a) *Az adatok felhasználásával határozza meg, hogy a vizsgált egyén vértérfogatának hány %-a plazma?*

- $0,667 \text{ g}$ inulin volt 1 dm^3 a vérplazmában, akkor
 2 g van $x \text{ dm}^3$ vérplazmában $\rightarrow x = 2/0,667 \approx$ **3 dm^3**
- $3 \text{ dm}^3/5 \text{ dm}^3 = 0,6 \times 100 =$ **60 %**

Az inulin a vesében 100 %-ban kiszűrődik, és az elvezető csatornák falán nem jut át. A szóban forgó vizsgálat során mérték a képződő vizelet mennyiségét és benne az inulin töménységét. Az egyénben percenként $1,2 \text{ cm}^3$ vizelet képződött, s benne az inulin töménysége $72,25 \text{ gramm/dm}^3$ volt.

b) *A fenti adatok felhasználásával számolja ki, hogy a vizsgált egyénben percenként hány cm^3 vérplazma haladt át a vesén!*

- $1,2 \text{ cm}^3 = 0,0012 \text{ dm}^3$
 1 dm^3 vizeletben van $72,25 \text{ g}$ inulin, akkor
 $0,0012 \text{ dm}^3$ vizeletben $x = \underline{0,0867 \text{ g}}$ inulin van.
- $0,667 \text{ gramm}$ inulin van 1 dm^3 vérplazmában (lásd fent), akkor
 $0,0867 \text{ g}$ inulin $x = 0,13 \text{ dm}^3 = \underline{130 \text{ cm}^3}$ vérplazmában található.

16. Egy terület életközösségének energiaforgalmát évekig vizsgálták. Megállapították, hogy a területet négyzetméterenként érő napsugárzás energiája évente átlagosan $214,2 \times 10^4 \text{ kJ/m}^2$. A növényzet ezen energia felhasználásával átlagosan évi 5140 g szerves anyagot szintetizál a terület minden négyzetméterén. Ebből felhalmozódik (a növényzetben marad vagy a talajba kerül) 4299 g szerves anyag, a növényevők pedig elfogyasztanak 70 gramm szerves anyagot évente. 1 gramm szerves anyag szintézise átlagosan 5 kJ energiafelhasználással jár.

a) *Mennyi a fotoszintézis hatásfoka, tehát a napsugárzás energiájának hány százaléka épül be szerves anyagokba?*

- 1 g szerves anyag 5 KJ energia beépítést jelent,
 5140 g szerves anyag $x = 5140 \times 5 = \underline{25700 \text{ KJ-t}}$.
- $25700 / 214,2 \times 10^4 \times 100 = \underline{1,2 \%}$

b) *A fotoszintézissel előállított szerves anyagoknak hány százalékát használja fel a növényzet a saját légzéséhez?*

- $5140 - 4299 - 70 = \underline{771 \text{ g}}$ szerves anyag ég el

c) $771 / 5140 = 0,15 \times 100 = \underline{15 \%}$ -át a szerves anyagnak használja fel a növényzet a saját légzéséhez.

17. Egy ember szervezetében a zsírszöveten percenként $0,5 \text{ dm}^3$ vér folyik át. Étkezés után a zsírszövetbe beáramló vér glükóz koncentrációja $6,3 \text{ millimól/dm}^3$, az eláramló véré $5,4 \text{ millimól/dm}^3$. A zsírszövetben a felhasznált glükóz 40%-a teljesen eloxidálódik, a többi pedig sztearinsavvá alakul át.

A zsírsavak szintézise a szőlőcukor lebontási folyamatai során keletkező acetyl-csoportok összekapcsolódása és redukciója révén történik a zsírsejtekben.

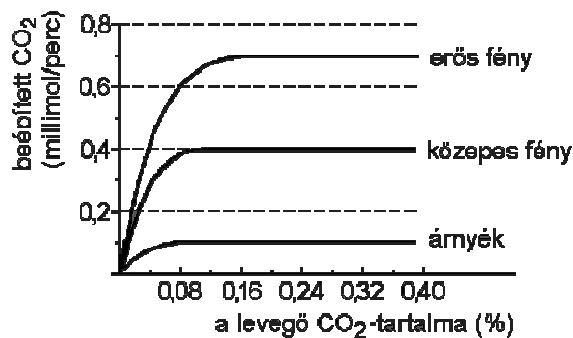
A sztearinsav ($\text{C}_{17}\text{H}_{35}\text{COOH}$) moláris tömege 284 g/mol .

1 mól glükóz lebontása során 2 mól acetyl-csoport keletkezik a sejtekben.

Hány gramm sztearinsav keletkezik percenként a vizsgált egyén zsírszövetében?

- A felhasznált glükóz mennyisége: $6,3 - 5,4 = 0,9 \text{ mmol/dm}^3$
 $0,5 \text{ dm}^3$ -re számolva 0,45 mmol, ennek 60 %-a alakul sztearinsavvá, azaz 0,27 mmol
- 1 mól glükóz lebontása során 2 mól acetil-csoport keletkezik,
 $0,27 \text{ mmol}$ glükóz esetén 0,54 mmol acetil-csoport keletkezik.
- 9 mol acetil-csoport kell 1 mol sztearinsav előállításához,
 $0,54 \text{ mmol}$ acetil-csoport $x = \underline{0,06 \text{ mmol}}$ sztearinsav előállításához elég.
- 1 mol = 1000 mmol sztearinsav 284 g, akkor
 $0,06 \text{ mmol} \quad x = \underline{0,0174 \text{ g}}$

18. A következő diagram azt mutatja be, hogy a búzalevelek fotoszintézisének mértékét hogyan befolyásolja a levegő CO_2 -koncentrációja és a fényerősség. Tételezzük fel, hogy a fotoszintézis során kizárólag szőlőcukor képződik. A növény légzését figyelmen kívül hagyjuk.

Az ábráról leolvasható adatok segítségével számolja ki, hogy a vizsgált növény levelei összesen hány millimól glükózt termelnek fotoszintézissel, ha

- 30 percig árnyékban tartják, 0,16 %-os CO_2 -tartalmú levegőben, majd
  - 30 percig közepes fényen tartják, 0,16 %-os CO_2 -tartalmú levegőben, végül pedig
  - 30 percig erős fényen tartják, 0,08 %-os CO_2 -tartalmú levegőben?
- a beépített CO_2 összesen: $0,1 \text{ mmol} \times 30 + 0,4 \text{ mmol} \times 30 + 0,6 \text{ mmol} \times 30 = \underline{33 \text{ mmol}}$ CO_2
  - 6 mmol CO_2 -ből lesz 1 mmol glükóz
 33 mmol CO_2 -ből $x = \underline{5,5 \text{ mmol}}$ glükóz keletkezik.

19. Egy ember anyagcseréjének és vérének vizsgálata során az alábbi adatokat állapították meg. Nyugalomban az egyén percnként $6,25 \text{ dm}^3$ levegőt cserél be- és kilégzései során. A belégzett (standard állapotú) légköri levegő oxigéntartalma 21 tf%. Az oxigénnel telített vér 100 cm^3 -enként (standard állapotra számítva) $20,0 \text{ cm}^3$ oxigént tartalmaz, az oxigénszegény vérben ez az érték $15,0 \text{ cm}^3 \text{ O}_2/100 \text{ cm}^3$ vér. A bal pitvaron percnként 5 dm^3 vér halad át.

a) *Hány % oxigént tartalmaz a vizsgálat során a kilégzett levegő?*

- Ha 100 cm^3 vér 5 cm^3 oxigént vesz föl a tüdőben, akkor 5 dm^3 vér $0,25 \text{ dm}^3$ oxigént vesz föl percnként.
- $6,25 \text{ dm}^3$ levegő 21 %-a oxigén, azaz $1,3125 \text{ dm}^3$
- $1,3125 \text{ dm}^3 - 0,25 \text{ dm}^3 = \underline{1,0625 \text{ dm}^3}$ oxigén marad a tüdőben,
- $1,0625/6,25 \times 100 = \underline{17 \%}$

Feltételezzük, hogy a tüdőn átáramló vér oxigénnel telítődik, és így minden hemoglobin-molekula 4 oxigénmolekulát köt meg. Oxigén szállítása csak a hemoglobinhoz kötve történik. A gázok moláris térfogata $24,5 \text{ dm}^3$. A hemoglobin moláris tömege 66800 g/mol .

b) *Hány gramm hemoglobint tartalmaz a vizsgált egyén vére 100 cm^3 -enként?*

- 100 cm^3 vér 5 cm^3 oxigént ad le, ill. vesz fel, azaz az szállított vér oxigén tartalmának negyed részét adja le, és mivel minden hemoglobin-molekula 4 oxigén molekulát köt meg, tehát a **vér által fölvevett, ill. leadott oxigén anyagmennyisége megegyezik a vérben levő hemoglobin anyagmennyiségével.**

Másképp: a gázok térfogata arányos az anyagmennyiségükkel, tehát a 20 cm^3 szállított oxigént felfoghatjuk 20 mólnak (természetesen nem annyi), ezt $20/4$, azaz 5 mol hemoglobin szállítja, ami megegyezik a leadott/felvett oxigén mennyiségével.

- $24,5 \text{ dm}^3 \text{ O}_2$ gáz 1 mol
- $0,25 \text{ dm}^3 \text{ O}_2 \times = \underline{0,01 \text{ mol}}$ oxigén
- $0,25 \text{ dm}^3 \text{ O}_2 \times = \underline{0,01 \text{ mol}}$ oxigén gázt szállít 5 dm^3 vér, akkor 100 cm^3 vér szállít $0,01/50 = \underline{0,0002 \text{ mol}}$ -t = hemoglobin anyagmennyiség.
- m hemoglobin = $0,0002 \times 66800 = \underline{13,36 \text{ g}}$